

មេរៀនទី៨

អាកប្បកិរិយាទទួលខុសត្រូវប្រកបដោយសីលធម៌
ETHICAL RESPONSIBLE BEHAVIOR

Mrs. Bun Sophany, និង គ្រូឧទ្ទេសរបស់វិទ្យាស្ថានជាតិអប់រំ

- មនុស្សជាភាវៈដែលមានវិចារញ្ញាណដែលស្គាល់ “**ត្រូវ**” និង “**ខុស**” ។

ហេតុអ្វីមនុស្សត្រូវប្រកបដោយសីលធម៌ ?

មាតិកា

១. ហេតុអ្វីមនុស្សត្រូវប្រកបដោយសីលធម៌ ?

២. សម្តែងរឿងខ្លី (ROLE PLAY)

៣. សំណួរឆ្លុះបញ្ចាំង

៤. ទស្សនាវិទេអូ

៥. សកម្មភាពបញ្ជ្រាប GCED សិស្ស

តើយើងត្រូវធ្វើដូចម្តេចដើម្បីឱ្យសិស្សក្លាយជាមនុស្សការទទួលខុសត្រូវប្រកបដោយសីលធម៌ ?

ការបញ្ជ្រាបការទទួលខុសប្រកបដោយសីលធម៌នៅក្នុងកិច្ចតែងការបង្រៀន

៦. សកម្មភាពបញ្ជ្រាប GCED ក្នុងកិច្ចតែងការ

៧. ការសន្និដ្ឋាន

❑ វត្ថុបំណងមេរៀន

១. យល់ពីភាពចាំបាច់ដែលជាពលរដ្ឋត្រូវមានទំនួលខុសត្រូវប្រកបដោយសីលធម៌ និងសង្គម។
២. បង្ហាញពីការបញ្ជ្រាបការទទួលខុសត្រូវដោយសីលធម៌នៅក្នុងកិច្ចតែងការបម្រៀន។
៣. ចូលរួមបណ្តុះបណ្តាលឥរិយាបថប្រកបដោយសីលធម៌

២. សម្តែងរឿង ROLE PLAYING (កណ្តុរ និងអង្គប)

- កាលពីព្រេងនាយមានកណ្តុរមួយបានលួចមើលកសិករពីរនាក់ប្តីប្រពន្ធពីអីវ៉ាន់ដែលទើប តែទិញពីផ្សារក្រែងលោមាន ចំណីអ្វីដែលខ្លួនអាចលួចស៊ីបាន។ កណ្តុរមានការតក់ស្លុតយ៉ាងខ្លាំងនៅពេលដែលវាបានឃើញអង្គបសម្រាប់ ដាក់វាទៅ វិញ។ កណ្តុរបានរត់ចេញទៅខាងក្រៅផ្ទះហើយបានស្រែកប្រកាសអាសន្នថា «មានអង្គបកណ្តុរនៅក្នុងផ្ទះ!»។ មេមាន ដែលឮសម្រែករបស់កណ្តុរមុនគេបានងក់ក្បាលតិចៗហើយនិយាយទៅ កាន់កណ្តុរថា «សម្លាញ់! ខ្ញុំយល់ថាសម្លាញ់ពិតជា មានការតក់ស្លុតយ៉ាងខ្លាំងនៅពេល បានឃើញអង្គបសម្រាប់ដាក់ខ្លួនឯងយ៉ាងដូច្នេះ តែអង្គបនោះមិនមែនសម្រាប់ដាក់គ្នា ទេដូច្នេះគ្នាគ្មានអ្វីត្រូវ បារម្ភឡើយ។ សូមសម្លាញ់ប្រយ័ត្នប្រយែងណា!»។ ដោយអារម្មណ៍ភ័យខ្លាចកណ្តុរក៏បានទៅជួប ជ្រក។ ជ្រកអាណិតអាសូរកណ្តុរយ៉ាងខ្លាំងហើយបាននិយាយថា «សម្លាញ់គ្នាមិនអាចជួយអ្វីដល់ឯងបានក្រៅតែពីការ ប្តឹងស្តង់សូមឲ្យ សម្លាញ់បានសេចក្តីសុខរួចពីអង្គបនោះ»។
- កណ្តុរបន្តដំណើររបស់ខ្លួនហើយក៏ទៅប្រាប់គោៗបានឆ្លើយយ៉ាង ព្រងើយដាក់កណ្តុរវិញថា «អង្គបតូចណាស់សម្រាប់ ដាក់តែឯងតែប៉ុណ្ណោះមិនមែនសម្រាប់ដាក់គ្នា ទេ ថែរក្សាខ្លួនសម្លាញ់»។
- កណ្តុរបានត្រឡប់មករកមើលថាតើអង្គបនោះដាក់នៅកន្លែងណាទាំង ការភិតភ័យ និងអស់សង្ឃឹមតែម្នាក់ឯងដេកនៅ ក្នុងរន្ធរបស់ខ្លួនចាស់ៗ សភាពការណ៍។ នៅយប់នោះមានសំឡេងឮដូចជាសំឡេងអង្គបដែលវាតបសត្វអ្វីមួយ។ ប្រពន្ធកសិករបានប្រញាប់ទៅពិនិត្យក្រែងលោអង្គបរបស់ខ្លួនចាប់ បានកណ្តុរ។ ដោយយំបង់ដ៏តក់ស្លុតមិនបានឃើញពស់ ជាប់អង្គបនោះទេ។ ពស់ក៏បានចឹកគាត់ហើយពស់ពស់បានធ្វើឲ្យគាត់មានអាការក្តៅខ្លួន យ៉ាងខ្លាំង។ អ្នកភូមិប្រាប់គាត់ថា ស៊ីបមានក្តៅៗអាចជួយឲ្យអ្នកមានអាការក្តៅខ្លួនដោយសារពស់ចឹក ធូរស្រាលបាន។
- កសិករនោះក៏បានសម្លាប់មាន់ដើម្បីធ្វើស៊ីបឲ្យប្រពន្ធគាត់ហូប ប៉ុន្តែដំងើមិនបានធូរស្រាលនោះទេ។ មិត្តភក្តិ និងអ្នកជិត ខាងរបស់គាត់បានមកសួរសុខទុក្ខជាហូរហែ។ ដោយសារគាត់គ្មានអ្វីទទួលភ្ញៀវ គាត់ក៏បានសម្លាប់ជ្រូកដើម្បីធ្វើម្ហូបទទួល ទាន។ ប៉ុន្មានសប្តាហ៍ ក្រោយមកទៀតប្រពន្ធរបស់គាត់ក៏ស្លាប់។ កសិករបានឲ្យគេសម្លាប់គោធ្វើម្ហូបទទួលភ្ញៀវនៅក្នុងពិធី បុណ្យសព នោះទៅ។ ដោយសារការភ័យខ្លាចកណ្តុរដែលមិនអាចធ្វើអ្វីបាន ក៏បន្តសម្លនៅក្នុងរន្ធហូតដល់ស្លាប់តាម មិត្តភក្តិរបស់ខ្លួនអស់ទៅ។

៣. សំណួរឆ្លុះបញ្ចាំង (Reflection)

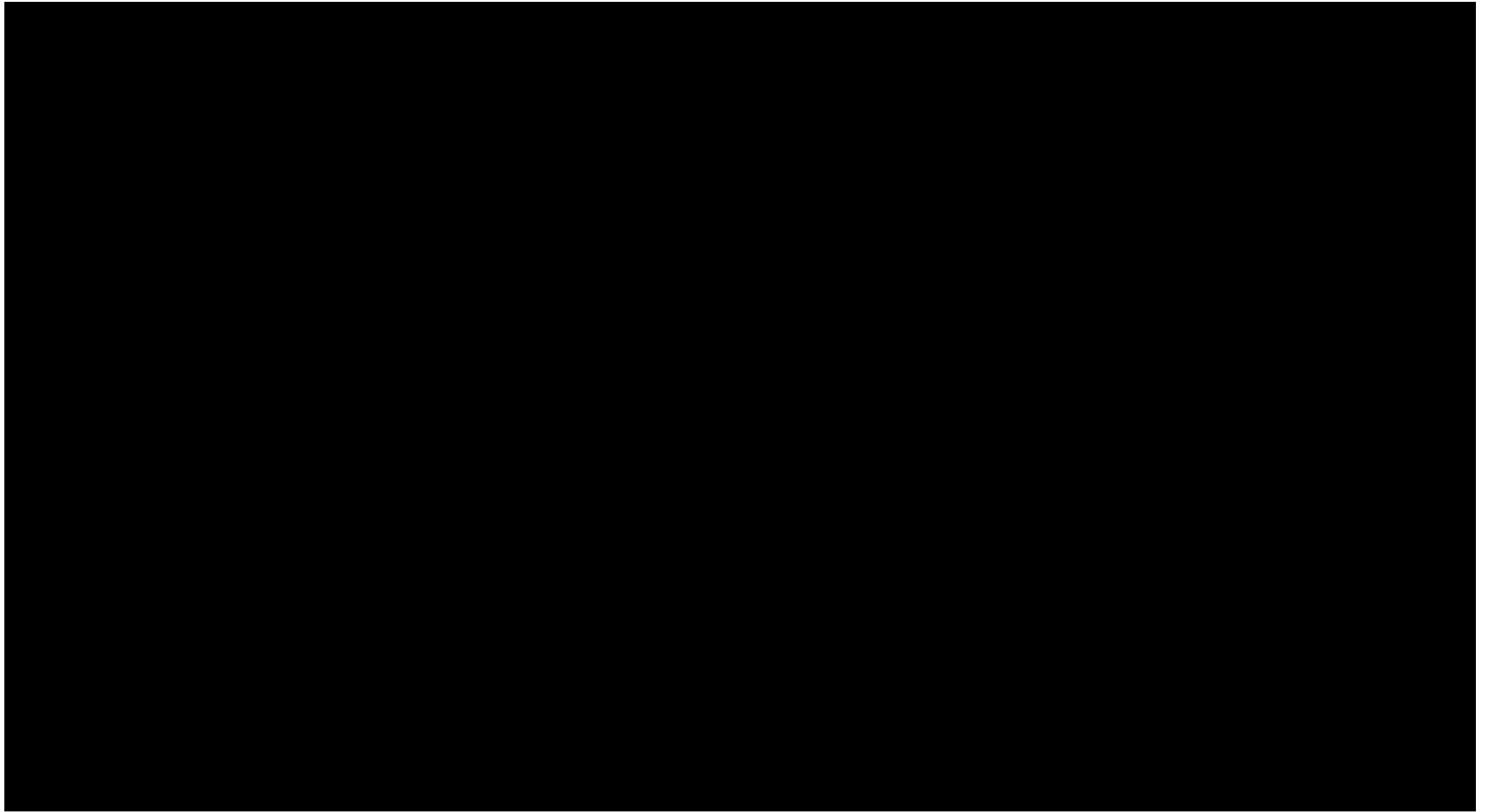
១. តើហេតុអ្វីបានជាកណ្តុរយកបញ្ហារបស់ខ្លួនទៅឱ្យគេជួយដោះស្រាយ?
២. តើការស្តាប់របស់មាន់ ជ្រូក គោ បណ្តាលមកពីអ្វី?
៣. នៅពេលអ្នកឃើញនរណាម្នាក់ត្រូវគេរំលោភសិទ្ធិជាមូលដ្ឋានតើអ្នកគួរជួយឬទេ? ហេតុអ្វី?
៤. បើអ្នកជាតួអង្គសត្វកណ្តុរវិញ តើអ្នកធ្វើដូចម្តេច?
៥. តើសាច់រឿងនេះ ឆ្លុះបញ្ចាំងពីសង្គមខ្មែរដែរឬទេ? ហេតុអ្វី?
៦. តើរឿងនេះ ផ្តល់តម្លៃអប់រំអ្វីខ្លះ?
៧. តើអ្នកមានអ្វីកែលម្អក្នុងរឿងនេះ?

៤. ទស្សនាវិដេអូ (VEDIO)

រឿងកាបូបលុយ
(បន្ទាប់មាន សំណួរ Reflection)

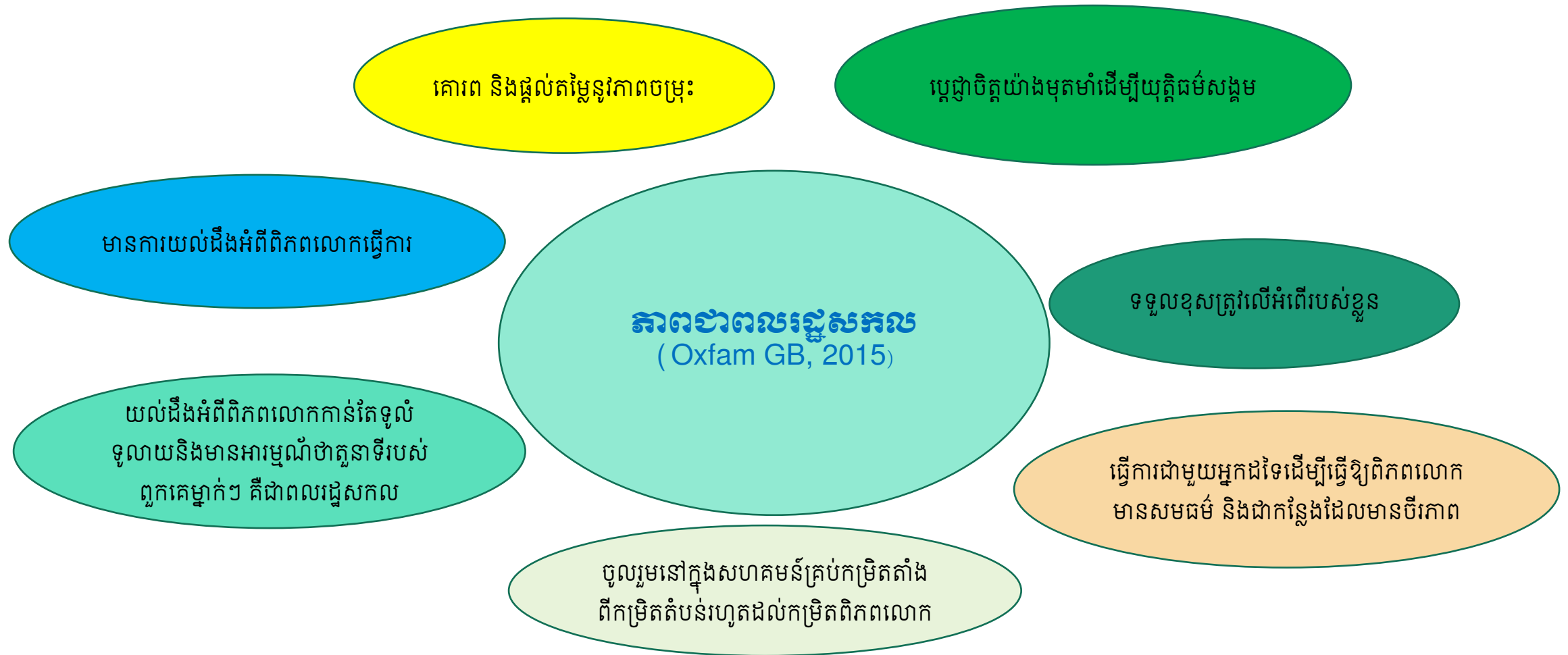

សំណួរឆ្លុះបញ្ចាំង (Reflection)

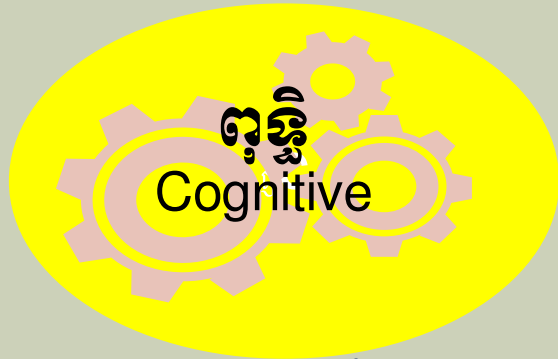
តើចំណុចណាខ្លះក្នុងសាច់រឿងបានបង្ហាញអាកប្ប
កិរិយាទទួលខុសត្រូវប្រកបដោយសីលធម៌របស់គួរ
អង្គក្មេងស្រី និងលោកវេជ្ជបណ្ឌិតក្នុងការបញ្ជ្រាបខ្លឹម
សារនៃការអប់រំពលរដ្ឋសកល?

តើភាពជាពលរដ្ឋសកលមានលក្ខណៈដូចម្តេច ?

វិស័យទាំងបីនៃការអប់រំពលរដ្ឋសកល និងលទ្ធផលសិក្សា

Domains of Learning

- អ្នកសិក្សាទទួលបានចំណេះដឹង និងយល់ដឹង អំពីបញ្ហាក្នុងតំបន់ និងពិភពលោក និងអន្តរ ទំនាក់ទំនង អន្តរឯករាជ្យនៃប្រទេស និងប្រជា ពលរដ្ឋផ្សេងៗគ្នា។
- អ្នកសិក្សាអភិវឌ្ឍការគិត និងវិភាគស៊ីជម្រៅ

- អ្នកសិក្សាធ្វើសកម្មភាពប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និង ទំនួលខុសត្រូវ ក្នុងកម្រិតតំបន់ និងពិភពលោកដើម្បី ពិភពលោកពេញដោយសន្តិភាព និងចីរភាព។
- អ្នកសិក្សាអភិវឌ្ឍនវានុវត្ត និងឆន្ទៈដើម្បីធ្វើសកម្មភាព ដែលចាំបាច់។

- អ្នកសិក្សាទទួលបានបទពិសោធន៍នៃការអារម្មណ៍ជាកម្មសិទ្ធិចំពោះមនុស្សជាតិទាំងមូល ចែករំលែកតម្លៃ និងការទទួលខុសត្រូវផ្អែកលើសិទ្ធិមនុស្ស។
- អ្នកសិក្សាអភិវឌ្ឍអាកប្បកិរិយានៃភាពអាណិតស្រឡាញ់ សាមគ្គីភាព និងគោរពចំពោះពិពិធកភាព និង ភាពផ្សេងៗគ្នា។
-

ពិភាក្សាក្រុម (Group Discussion)

១. ចូរបង្ហាញអំពីវិធីបញ្ជាក់ខ្លឹមសារ
នៃការអប់រំពលរដ្ឋសកល(ការទទួល
ខុសត្រូវប្រកបដោយសីលធម៌) ទៅ
ក្នុងកិច្ចតែងការបង្រៀនរបស់អ្នក។

៥. ការបញ្ជាក់ GCED នៅជល់កម្ពុជា

គរុស្សិតបញ្ញាប GCED នៅវិទ្យាល័យក្នុងពេលកម្មសិក្សា

LEARNING BY DOING (JOHN DEWEY)

គរុស្សិតជំនាញសីលធម៌ពលរដ្ឋ បង្រៀនសិស្សនៅវិទ្យាល័យ។

យល់ពីភាពចាំបាច់ដែលជាពលរដ្ឋត្រូវមានទំនួលខុសត្រូវប្រកបដោយសីលធម៌ និងសង្គម

- បុគ្គលម្នាក់ៗក្នុងនាមជាសមាជិករបស់ពិភពលោកត្រូវ

ទទួលខុសត្រូវចំពោះខ្លួនឯង គ្រួសាររបស់ខ្លួន សហគមន៍
ដែលខ្លួនរស់នៅ និងពិភពលោក ។

- ដើម្បីឱ្យមានការទទួលខុសត្រូវនឹងប្រកបដោយសីល
ធម៌ត្រូវបញ្ចុះពីក្នុងថ្នាក់ ជាថ្នាក់រៀនបែបប្រជាធិបតេយ្យ
យ (DEWEY)។

CONSTRUCTIVISM (PBL, IBL, CBL...)

តើយើងត្រូវធ្វើដូចម្តេចដើម្បីឱ្យសិស្សក្លាយជាមនុស្សមានការទទួលខុសត្រូវប្រកបដោយសីលធម៌ ?

- សិស្សអាចរៀនបានជាច្រើនទៀតអំពីអាកប្បកិរិយាសីលធម៌នៅពេលចូលរួមក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហា ដែលពួកគេជួបប្រទះនៅក្នុងថ្នាក់ឬនៅពេលមានការដាក់កិច្ចការឱ្យ ។
- បញ្ញាបលើបីចំណុច៖ ចំណេះដឹង ចិត្តសង្គម និងអាកប្បកិរិយា ។
- ហេតុនេះ វាមិនត្រឹមតែ ជាចំណេះដឹងទេ ប៉ុន្តែត្រូវជាចំណេះដឹង ដែលប្រតិបត្តិ ក្នុងសហគមន៍។

តើយើងត្រូវធ្វើដូចម្តេចដើម្បីឱ្យសិស្សក្លាយជាមនុស្សមានការទទួលខុសត្រូវប្រកបដោយសីលធម៌ ?

ធ្វើឱ្យសិស្សមានអារម្មណ៍ថា ជាកម្មសិទ្ធិនៃមនុស្សលោក ចែករំលែកតម្លៃ និងការទទួលខុសត្រូវ ផ្អែកលើសិទ្ធិមនុស្ស ។

- ឱ្យពួកគេធ្វើសកម្មភាពប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និងការទទួលខុសត្រូវទៅតាមកម្រិតតំបន់ ថ្នាក់ជាតិ និងសកលលោកដោយសន្តិភាព និងចីរភាព ។
- ការបង្រៀន ត្រូវតែធ្វើឱ្យមានការ ប្រែប្រួល នៅក្នុងសហគមន៍ ជាវិជ្ជមាន។

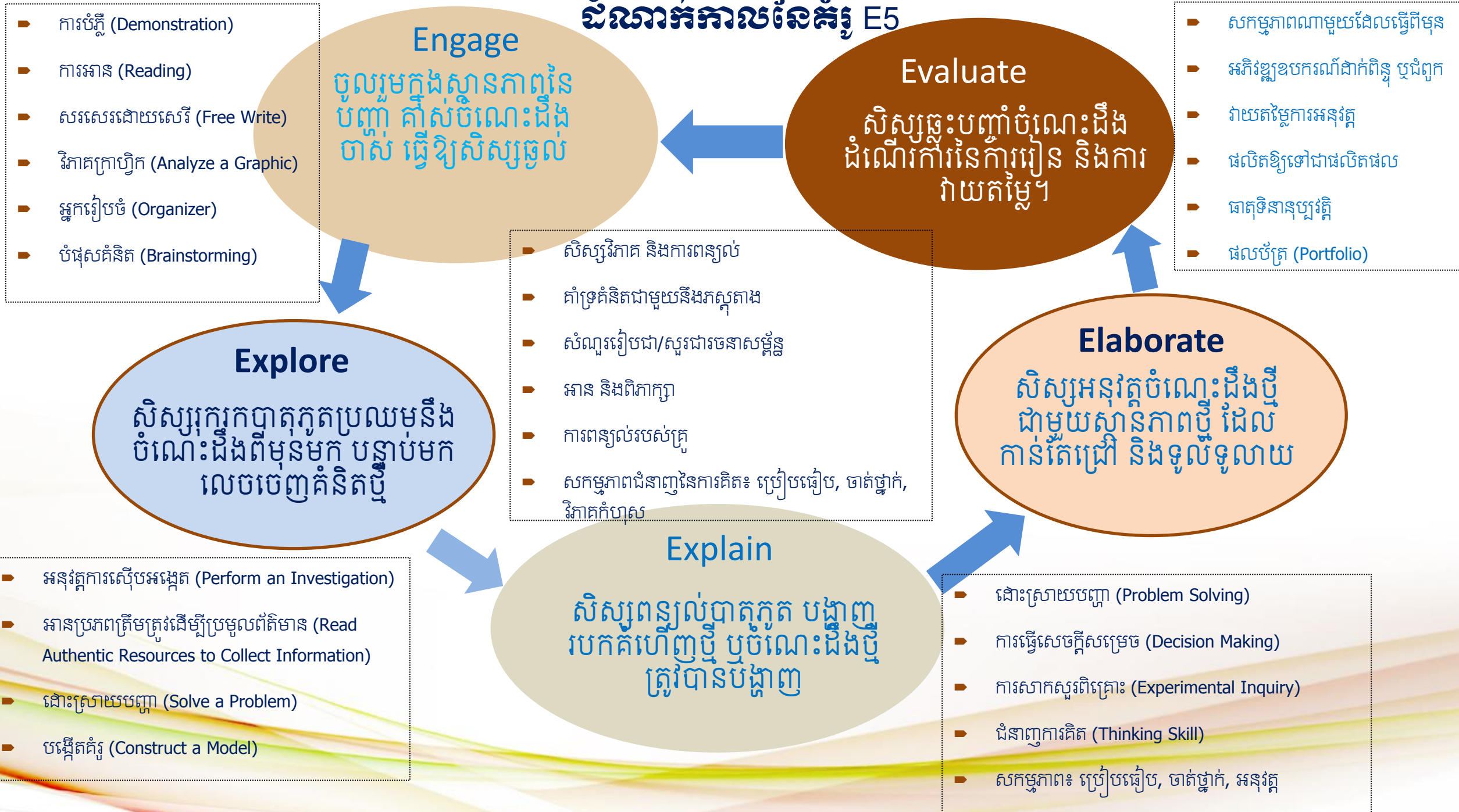
ការបញ្ជូន GCED ក្នុងកិច្ចតែងការបង្រៀន

ពិភាក្សាក្រុម (Group Discussion)

១. ចូរបង្ហាញអំពីវិធីបញ្ជាក់ខ្លឹមសារ
នៃការអប់រំពលរដ្ឋសកល(ការទទួល
ខុសត្រូវប្រកបដោយសីលធម៌) ទៅ
ក្នុងកិច្ចតែងការបង្រៀនរបស់អ្នក។

ដំណាក់កាលនៃគំរូ E5

ជំហានទី៣ (“មេរៀនប្រចាំថ្ងៃ” ៣០នាទី)

មេរៀនទី៧៖ ចំណោទបញ្ជាក់ក្នុងសហគមន៍ និងចំណេះស្រាវជ្រាវ

១. ចូលរួម (Engage ស្តាប់ អង្កេត ប្រៀបធៀបបទពិសោធន៍ចាស់ និងថ្មី)

ដើម្បីទាក់ទាញចំណាប់អារម្មណ៍ គ្រូអាចសួរសំណួរខាងក្រោម៖

១. តើភូមិរបស់ប្អូនមានទឹកស្អាតប្រើប្រាស់ឬនៅ? ហេតុអ្វី?

គ្រូបង្ហាញរូបភាពរួចសួរបន្តជីកចំណេះដឹងរបស់គេស្តីអំពីសហគមន៍។

២. ចូរប្អូនមើលរូបភាពនេះ មានចំណាប់អារម្មណ៍អ្វីខ្លះ? សិស្សមើលរូបភាព និងបង្ហាញនូវអ្វីដែលពួកគេបានឃើញ។

១. បាទ/ ចាស ២. ទេ

មូលហេតុទៅតាមសិស្សតំបន់ដែលគេរស់នៅ។

២. ក្មេងៗទៅសាលារៀន ការតវ៉ារបស់សហគមន៍រងគ្រោះ ខ្វះអនាម័យ និងទឹកស្អាត ជម្លោះដីធ្លី បញ្ហាសុខភាពនៅក្នុងសហគមន៍ ការកាប់បំផ្លាញព្រៃឈើ បញ្ហាប្រឈមរបស់កុមារក្រីក្រក្នុងសហគមន៍ជួបការលំបាក។

សិស្សស្តាប់ និងឆ្លើយសំណួរ

១. បាទ/ចាស/ទេ

សិស្សរៀបរាប់អំពីមូលហេតុរបស់ពួកគេ។

សិស្សមើលរូបភាព និងឆ្លើយសំណួររបស់គ្រូនូវអ្វីដែលគេយល់ឃើញ។

២. ក្មេងៗទៅសាលារៀន ការតវ៉ារបស់សហគមន៍រងគ្រោះ ខ្វះអនាម័យ និងទឹកស្អាត ជម្លោះដីធ្លី បញ្ហាសុខភាពនៅក្នុងសហគមន៍ ការកាប់បំផ្លាញព្រៃឈើ ការបាត់បង់អនាគតយុវជន បញ្ហាប្រឈមរបស់កុមារក្រីក្រក្នុងសហគមន៍ជួបការលំបាក។

២. អ្នកស្វែងរក (Explore) ចែកសិស្សជា៤ក្រុម (ស្វែងរកចម្លើយលើសំណួរដូចគ្នា)៖ តើសហគមន៍របស់អ្នកមានបញ្ហាប្រឈមអ្វីខ្លះ? តើអ្នកមានដំណោះស្រាយដូចម្តេច? -ឲ្យសិស្សឆ្លុះបញ្ចាំងទ្រឹស្តី គោលការណ៍	បញ្ហាប្រឈម ក. ការបំផ្លាញធនធានធម្មជាតិ ខ. ការបំពុលទឹក និងខ្យល់អាកាស គ. សំរាម និង កាកសំណល់ ឃ. ការប្រើប្រាស់ដីធ្លីខុសបច្ចេកទេស ង. អសន្តិសុខសង្គម	-ប្រមូលព័ត៌មាន និងចែករំលែកគំនិត -កត់ត្រាចំណុចសំខាន់ដែលពួកគេបានរកឃើញ ជាក្រុម ឬបុគ្គល។ -ពិភាក្សាលើអ្វីដែលពួកគេបានរកឃើញ។

ជំហានទី៥ (០៥ នាទី) 'បណ្តាំឆ្នើ' (កិច្ចការផ្ទះ)		
ត្រូវដាក់កិច្ចការផ្ទះធ្វើជាក្រុម ចូរប្តូរយកបញ្ហាប្រឈមជាក់ស្តែងដែលបានពិភាក្សាស្វែងរកដំណោះស្រាយនេះ ទៅអនុវត្តជាក់ស្តែង។	អនុវត្តគម្រោងក្នុងសហមន៍ជាក់ស្តែង។	សិស្សកត់ត្រាគម្រោងរបស់ក្រុមទៅអនុវត្តជាក់ស្តែងនៅក្នុងសហគមន៍។

I have a dream that one day live in a nation not judged by the color of their skin but by the content of their character.

ការគំរាមកំហែងសិទ្ធិរបស់នរណា
ម្នាក់គឺស្មើនឹងការគំរាមកំហែងចំពោះ
មនុស្សជាតិទាំងមូល។

ហេតុអ្វីមនុស្សត្រូវប្រកបដោយសីលធម៌ ?

Why we should be moral?

មញ្ញាមេស្ត្រ:

Divine Command

ផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន

Self Interest

ផលប្រយោជន៍

Common Interest

**ពីព្រោះភាពត្រឹមត្រូវ
របស់អំពើ**

Because Its right

៨. សន្និដ្ឋាន

- យើងរស់នៅលើផែនដីនេះ ត្រូវមានការទទួលខុសត្រូវទាំងសង្គម សេដ្ឋកិច្ច និងបរិស្ថាន ដើម្បីជាប្រយោជន៍សម្រាប់ជំនាន់ក្រោយ ។
- គ្រូបង្រៀនគ្រូបង្រៀនត្រូវឱ្យសិស្សចូលរួមសកម្មភាពរៀនក្នុងថ្នាក់យ៉ាងសកម្ម និងសិស្ស ជ្រើសរើសគម្រោងប្រតិបត្តិនៅក្នុងសហគមន៍។

៨. គន្ថនិទ្ទេស

ក. ឯកសារជាភាសាខ្មែរ

- ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា. (២០១៧). សៀវភៅសិក្សាគោល សីលធម៌ពលរដ្ឋវិជ្ជាថ្នាក់ទី១២. ភ្នំពេញ

ខ. ឯកសារជាភាសាអង់គ្លេស

- Jonathan P. Latimer (2000). The American Heritage® Dictionary of the English Language, 3th edit. USA.
- Oxfam GB (2015). **Education for Global Citizenship: A guide for schools.**
- UNESCO (2015). **Global Citizenship Education: Topics and Learning Objectives.**
- Schools for future youth (2014). **Global Citizenship Education Framework.**
- Oxfam GB (2015). **Global Citizenship in the classroom: A guide for teachers.**
- A PMB (2007). **Active Learning and Teaching Methods for Key Stage 3.**

Crebert, G., Patrick, C.-J., Cragolini, V., Smith, C., Worsfold, K., & Webb, F. (2011). **Ethical Behavior and Social Responsibility Toolkit.** 2nd Edition. Griffith University. (Retrieved from the World Wide Web 4th April, 2011). - <http://www.griffith.edu.au/gihe/resources-support/>